

Pilipayi

Pilipayilo Mande Tabango

Ngu naluno, Pol ngu Rom endemo, nguno ya biyomimo ootoolo, ngunonggo nga so uyingga nga nakangowolo. Nga so uyingga nga ngu, Pilipayi oni simoo bale nowoondoyemo hamoo teyingo, ngulo soweyootoni oolouwolo.

So uyi ngalo mande gungum ngandilo:

Kambayeloyingo mande. 1:1-2.

Pilipayi simoo bale nowoondoyemo hamoo teyingo, ngundo ene nowoondoye goboolo gulanangge oolengo yewonggori. 1:3-11.

Ene oo telo nguno bibiteweloyi, ngulo mande ewolo. 1:12-26.

Nowoondoyemo hamoo teyingo oni simoo bale ngulo damoniye gome metemingga ngulo ewonggori. 1:27-2:18.

Polndo, ngu Timooti Eaporodayitus elaga, ko yunowelo ewolo. 2:19-30.

Noole Kristuslo mandeni, ngulo ooleni, nguno ebe dagadaga teweloyi, ko ngulo mandeni gome nenengo oolengo, ngulo ooleni, ngulo ewolo. 3:1-4:9.

Polndo ngu simoo baledo bobeye gooboolo simoo bale gidalega hooloweyelooteng-goku, ngulo esetelo, ngulo ewolo. 4:10-20.

Okeyi eyingo ngulo mandeni. 4:21-23.

¹ Pol Timooti elaga, ngu Kristus Yesuslo ko oni. No Polndo nga so uyingga nga nakan-gooteno. Noolendo Timootidodo ye Pilipayi oni

yunootelo. Nga so uyingga nga ngu, ye Anutlo simoo bale ko, Kristus Yesuslo, nguno Pilipayi, endemo oolootenggoku, ngu ye bidodo. Ye yambo yalo sobosobo oni, ye ko oni Kristen oni hoolooweyelolo ko tetenggoku, ngulo ye bidodo nguya nakangooteno.

² Nondo Anutno ngandilo yemboongeteno. Anut noolengo awanayi, nguya noolengo, Ulungga Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, Yesus Kristus, ngundo ngu ene mete ye sumange yunolo, yengo nowoondoye ngu yeni imakeyingo, ayibidodo yunootoni oluwanggolo yemboongewolo.

Polndo Anutno Esetewolo

³ No yengo ingootenoku naluno ngu, no nenengo Anutno esetelo oolooteno.

⁴ No yengo Anutno yemboongetenoku naluno ngu, no suwoo suwoo oni oni sanganimonggo telolooteno.

⁵ No nenengo Anutno esetetoowe, ndawugalo ngulo, yendo oo oowooyingga hooloowenelowonggoku, ye Yesus Kristuslo mande keda mesalango, kongga wesiyolo etenggoku ngu, ye ngu nododo ko goboolo teteto. Yo, ye koletelo, Yesusno nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu naluno, ngu oodooye, yade ombulo, ataga nga nalungga, ngano nguya, ko ngu teteto.

⁶ Nondo ngu kuli ngandilo hamoo ingowono. Anutndo yeno hamoo kongga ngu damoni yelo tewokungga, ngundo ye yoyeni, oni gome tunootetenggo. Ene nga kongga, nga yeno yanggango telo, yade yade oololo, Yesus Kristus ko ombuweloyi nalunimo, ngu wenga kinitewa.

⁷ Yo, ngu mete nondo ngu yengo bidodo ngandilo ingondudu ulungga telo, ndawugalo ngulo, no yengo gome ingooteno. Ngu ngandilo: No ya biyomimo oluwonokuno ngu, ko no mande wilikoweloyi, musiyomo oluwonokuno ngu, ngu naluno no mete enendo noya, mande sanggaweloyi etoyi, nondo gumgum elo, Yesuslo mande keda mesalango nguya, eneno wesiyolo ewonoku ngu, yendo nguya hooloowenelolo Anutno yemboongetoyi, ene no yanggango nunoni, elo hooloowenelowolo. Ye bidodo nododo, ko goboolo tewonggoku, Anutndo sumangenimonggo, no sunggi yenunootoni ko teteno.

⁸ No Anut doongeyimo hamoo oolengo yeno eteno. Yesus Kristusno nowoondoyi teyingongga, ngundo yokutunelootoni, no ye bidodo yeyowelo nowoondone hahangelo oluwono. No ye bidodobolo gome ingooteno, Kristus Yesusndo, yengo ingooteku ngundilo.

⁹ Nondo ngu suwoo suwoo Anutno yeya ngandilo yemboongewono. Yengo Anut, ko oni simoo bale gidalega nowoondoyi yunoweloyiga, ngu komo oololo ulungga tewa. Nguno ngu, Anutndo enengo damoni gomemu ngu yeno tunoo oolengo, yeni tunootewa. Nondo Anutno yemboongetoowe, ngu ene, yengo ingonduduye ngu tetoni, oo nenengo wilikoweloyi damoningga ngu yeni yade yade oololo, ulungga tewa.

¹⁰ Nguno ngu, ye oo damoni ngu bidodo wilikolo, ingolo gome ewanggo. Ngundilo telo, ye oni gome nenengo oolengo oodoyi, ngulo ngu oni gidalegado yeno oo biyomi gula ngu ma

kenowanggo. Nondo Anutno yemboongetoowe, ngu yengo damoniye metemingga, ngu ataga, ko kootusina, ngu yeni oololo, Kristus ko ombuweloyi nalunggano nguno ngu kinitemukowa.

¹¹ Ngundilo tetoyi, Anut ko Yesus Kristuslo damoni gome nenengongga ngu yeno yeni tunooteteku, ngundo yengo damoniye gomengga, ngundo Anutlo damoni gome oolengo teteku, ngu yeno oo gaboyi ngundilo tewa. Ngundilo tetoni ngu, asa, oni gidalega, yengo damoniye gomengga ngu kenolo, ngulo ngu, ene Anut oowooyi bingami elo, okoololuwanggo.

Pol, Ngu Ya Biyomimo Ootoolo, Ngunonggo Mande Gome Kedaga, Nga Yanggango Inowolo

¹² Ye Kristen oni dobooguline, ye ingoyi! Nondo ngu ye gome oolengo, watayi teyilo ingooteno. No gowenemo oo biyomi tunooteteku, ngundo Yesuslo mande kedaga, ngulo ooleni ngu gosiyowo, bine? Kini, ngu oo ngu yeni simoo bale oowooyingga, ngundo Yesusno nowoondoyemo hamoo teyingongga ngu yeni ulungga tete.

¹³ Oo biyomingga nono tunootewokungga, ngulo ngu, me oni bidodo mela sobosobo oni koleteyingo, ngulo ya sobowootenggoku ngu, ene nolo ingootoyi, ko, oni sungo gidalega nguya, eneyo ingootenggo. No ngu Kristus oowooyimbolo ya biyomimo oolooteno.

¹⁴ Dobooguline, namoko ngu bidodo, ngundo Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, ngulo nowoondoyemo hamoo tetenggoku, ene ingootenggo. No ya biyomimo oolootenokungga, ndawugalo ngulo, no Yesus Kristusno, nowoondone hamoo

teteno. Ngulo enengo nowoondoye nguno ngu yanggango yootenggo. Ene sosoleyingo ngu yokolo, ene yanggango dikalo, ene Anutlo mande, ngu yootunolo etenggo.

¹⁵ Hamoo, oni gidalegado, ngu Anutlo mande wesiyootenggoku, nguno ene nowoondoye boguboguwoolo, ngunonggo ene no oowoone yombulinelowelo telo, nolo kone wongooyi uwelo. Ene oni gidalegado ngu, ene nowoondoye ingonduduye gome metemimonggo, Anutlo mande elo, Kristuslo oowooyi bingami okoowelo tetenggo.

¹⁶ Oni gumingga ngando ene nolo gome ingolo, ene watayi: No ngano ya biyomimo oolootenoku nga, ngundilo telo ngulo ngu, no simoo bale tunoo oolengo etuyelowelo, nga Yesuslo mandega nga, ngu hamoo nangge.

¹⁷ Ene oni nondo kuli yeya ewonoku, ngu enengo oowooyi bingamiye nangge, yeyi tunooteweloyimbolo ko telo, ngunonggo ene Kristuslo mandeni ngu elo, ko tetenggo. Enengo nowoondoyemo ingoyingo gome metemi gula kini. Kini, ngundilo oni, ngundo no ya biyomimo oluwonokuno, ngu oni, ngundo nono kowuli oowooyingga, sanganimu yelo, soweyolo, nunootenggo.

¹⁸ Ngundilo oo ngu biyomi. Ene Anutlo mandeni keda gome, ngu nowoondoyemo, ingoyingoyemo, gome kini, ngulo tetenggo, ngundi, nowoondoye ingonduduye gome metemimonggo, ko tetoyi ngu, nguno ngu, nondo oo ngu ulungga ma ingooteno. Kini, nondo tewelo ingootowe, Kristuslo mandeni wesiyolo

eweloyi, ngundilo ingooteno. Ngu metemi nangge. Nguno ngu, no oni oni teloluwano.

No Keda Ootoolo Ngu, Asa, No Kristusdodo Goboolo Ooolotelo

¹⁹ Yo, no suwoo suwoo ngundilo oni oni teloluwanoku, ndatelo ngulo, no kuli ingooteno. Yendo suwoo suwoo no hooloowenelolo yemboongetoyi, ko Yesus Kristuslo Yukani, ngundo ngu, no hooloowenelolo yanggango nunoote. Ngulo, no kuli ingooteno. Nondo wilikoweloyi musiyomo oluwanokuno ngu, Anutndo no yanggango nunowaku, ngulo nondo enengo mandeni gomengga, elo wesiyoweloyiga, ngulo ma sosolewano.

²⁰ Ngulo no nowoondone gowene, ngu bidodo yanggango yeteku, ngu enengo konimo soleweloyi, ma teteno. Nguno no oyumo bodaga ma yowano. Kini, nguno no Yesuslo mandeni keda mesalangongga, ngu yanggango yootunolo ewano. Mande damoni suwoo suwoo tewonoku, ngundilo nangge, ataga nguya, ngu nangge tewelo ingooteno. Ngu ngandilo: No keda ootoolo bine, ngundi, enendo nudoyi kumootoowe ngu, gowenembo ngano, ngu Kristuslo oowooyi bingami, ngu hamoo oolengo endesina tunoo oluwa.

²¹ Yo, nolo ingoyingonemo, ngundilo ingooteno. Ene no keda oluwanoku ngu, nondo Kristuslo koni teloluwano. Ene no nudoyi, kumoolo ngu, asa, ngu mete, ngulo no Kristusdodo goboolo oluwalo.

²² Ngu hamoo, nondo kumoolo ngu Kristusdodo ootoolo ngu, ngu gome oolengo. Ene

no melako ngano keda oluwanokuno ngu, ngu nondo Anutlo koni tetenokungga ngu, ngu gome enggewa. Nguno ngu, no keda oluwano, ngundi kumooweloyi, bine? No watayi kini.

²³ Ngulo ngu, no ingondudu elaya ooloote. Ene no hamoo oolengo Kristusno oololo, nguya goboolo oluweloyi, ngulo gome ingooteno.

²⁴ Ene no melako ngano ootoolo ngu, nguno ngu, no mete ye hoolooweyelowanoku, ariya, ngu gome oolengo.

²⁵ Ngulo ngu, oo ngu, no kuli hamoo oolengo gome ingooteno. Nondo yeya melako, ngano oluwanokuno, nguno ye hoolooweyelootoowe, yengo nowoondoyemo hamoongga ngu mete yanggango tewanggo. Ngundilo nangge, yengo nowoondoyi teyingomu, ngu yanggango tewanggoku, nguno ngu, ye oni oni tewanggo.

²⁶ Ngulo no yeno oololo, ko tunootetoowe ngu, ye oni oni ulungga oolengo telo, Kristus Yesus, oowooyi bingami ulungga oolengo elo okoowanggo.

Pilipayi Oni Ngu, Ene Poldodo Anutlo Ko Goboolo Tewonggori

²⁷⁻²⁸ No oololo, ye yeyowano bine, ngundi kini, bine? Ngundi no yowoko ootoolo, yengo mande damoniye, ngu nangge, ingowano bine? Ngu oo ngu, no watayi kini. Ene oo ulungga ngandilo: yengo endeyoyingo nguno ngu, ye komo gome endeyoya, ngunonggo, ye oni simoo bale gidalega etuyelolo, ye Kristuslo mandeni keda mesalangongga, ngu keyoyi. Ye oo ngundilo

tetoyi ngu, asa, nguno ngu, no ngandilo ingowano. Ye bidodo Kristuslo Mandeni Keda Mesalango wesiyoweloyi, ko goboolo tetenggolo ewolo. Ye komo nowoondoye gulanangge goboolo yetoyi, oni gidalega, ngundo Anutlo mandeni yombuliyowelo tetoyi ngu, asa, ngulo, ye bidodo yanggango dikayi. Ye yanggango dikalo, ebe hooloowe hooloowe teya, Yesuslo mande keda mesalango ngu wesiyoya eya, ngulo ma sosolewelo elo ingooteno. Ene ye ma sosoletoyi ngu, yengo me oni ngu, ene ngandilo etuyelowanggo. Anutndo enengo oni simoo bale kawararayelolo soboyelootoni, ngulo ene gome metemi oolootenggo. Ene noole, ngu Anutndo ogingoyingo ulungga yunowa.

²⁹ Anutndo ngu ye mande damoni gome metemi ngu ye yunootoni, ngundo ye yoyeni, Kristuslo koni, ngu tewanggo. Ene ngu Kristusno nowoondoyemo hamoo teweloyi damoningga, ngulo nangge kini, ye nguya ngulo ogingoyingo koolowooweloyi damoningga, ngu ene oowooyimo nguya yowanggo.

³⁰ Kuli no Pilipayino oluwonokuno, ngu nolo me onindo no nulewelo tetoyi, ye kenowonggoku ngu, ko ataga Rom endemo, ngano nguya ye ingootoyi, no Kristus oowooyimo, no ogingoyingo ulungga, ko kowuli ulungga koolowoolo oolooteno. Ngundilo nangge, ye nguya enengo oowooyimbolo ye ogingoyingo koolowootenggo.

2

Noole Komo Imakeya Ayibinonggo Ootooya,

Ngunonggo Ngu Doboogulinaye Nowoondoyi Yewato

¹ Ariya, no yeno mande gula nguya yeno wesiyolo etoowe, nowoondoyemo hamoo teyingonga, ngu sanganimo yanggango dikayi. Ngu ngandilo. Yengo nowoondoye, ngu Kristusno yanggango yootenggo, bine? Ye bine Kristusno nowoondoyiningga, ngulo ye nowoondoye imakelo oolootenggo, bine? Ye bine Yukalo kedaga ngu nowoondoyemo oodoni, ngulo ye Kristusdodo goboolo ko tetenggo, bine? Ye bine yengo nowoondoye, ngu onilo nowoondoyi telo, nowoondoye oni yunootenggo bine? Ye oo ngundilo tetoyi ngu, asa, no yengo oni oni teteno.

² Ene ye komo nolo oni oni tetoyiga ulungga tunooteni, ngu ngandilo. Ye komo ingonduduye goboolo teya, nowoondoyi teweloyi damoningga, ngu dobooguliyeboya nangge, nowoondoyi teweloyi, ngu oni bidodo yunoya, nowoondoye goboolo oni gidalega yunoyi.

³ Ye ngu yengombolo nangge ma ingolo, ngunonggo yengo oowooye bingami nangge okoowelo. Kini, ye komo oni gidalegado damoni gome ngundo yengo damoningga ngu dagate.

⁴ Yendo ngu yengo oo ngu nangge, ma sobowoolo koyi tewelo kini. Ye komo oni sungombolo oo nguya, gome sobowooya, ene oo sitowilo wenonootoyiga ngu, asa, ye komo ngu hooloweloyi.

Kristusndo Ngu Enengombo Imakeyingo Oodoni, Ngulo Anutndo Bingami Elo Okoowolo

⁵ Ye ngu komo Kristus Yesusndo ingonduduga teyingo, ngundilo ingondudu teyi. Ene ingondudu ngandilo tewolo.

⁶ Yesus, ngu Anut oolengo. Enengo yanggangoni ngu Anutlo yanggangoni ngundilo. Ene hamoo oolengo, ene Anut eweyi ngundilo, ene ingoyingomu ngu, ene Anut eweyi ngu newendemo oluwelo ingowolo.

⁷ Enesu nangge ingondudunimo mande gosiyolo, ngulo ene oo bidodo sobowooweloyi damoningga Anutndo telo Sambono oolooteku, ngu yokolo, ene melako ngano ombulo, oni kilalongo ko oni ngundilo tunootelo, oni simoo bale hoolooweyeloweloyimbolo ombuwolo.

⁸ Onindo kenoyingomu, ngu oni oolengo ngundilo tewolo. Ene ngu oni, nowoondoyemo owoolongo ootoolo, ngunonggo ngu ene Anutlo manggowo, ngulo mandeni, ngu nangge, suwoo suwoo ngu keyolo, ko tewolo. Yo, ene oo ngundilo telo, ngulo ene meyelo, de mombimo oyumo koolowoolo mete kumoowolo.

⁹ Ngu damoni tewoku, ngunonggo Anutndo Yesus oowooyi ngu okoolo awuno oolengo yewolo. Nguno ngu, Anutndo oowooyi gula inowoku, ngu oni oowooyi bidodo dagalo, oowooyi ulungga oolengo inowolo.

¹⁰ Yo, Anutndo ngu Yesus yeni sobosobo koleteyingo yewoku, ngulo ene Sambo endemo oni, melako oni, oni kuli kumooyingo, enengo musiyomo oolootenggoku, ngu nguya sobowoote. Ngu oo bidodo, Yesus oowooyi bingami elo, ene keyi damonimo bodo oondookelo suwoo suwoo oowooyi okoololuwanggo.

¹¹ Yo, Anutndo Yesus oowooyi yeni ulungga tunootetoni, ngulo suwoo suwoo, oni simoo bale bidodomo, oowooyi okoolo ngu, ene oowooyi damoni yootunolo ewanggo. Yesus Kristus, ngundo Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, elo ewanggo. Ene Yesus oowooyi elo okoolo ngu, ene eweyi Anut oowooyi nguya okoowanggo.

Noole Ngu Solu Himi Ngundilo, Oni Kewooloyemo Oluwato

¹² Ariya, ye Kristen dobooguline oolengo, Anutndo ye kuli ko yoyowoku ngu, ngundilo ngulo, no kuli yeno oluwonokuno, ngu nalu nguno, ye suwoo suwoo, Yesus Kristus manggowo keyowonggoku, ngundilo nangge, no ataga, yowoko oolootenoku, ngano nguya, ye komo, ngu damoningga ngu suwoo suwoo ngundiya teyalii. Ngulo ngu, ye komo ingootenggo. Yengombo nangge yanggango ma telo, ye mete Anutlo, ko ngu telo, enengo damoni keyoweloyi, ngu ereremo kini. Ene Anutndo yeno yanggango yunooteku ngu, asa, ye mete enengo koni gome telo, yade yade oololo, Yesus yeno ko ombuweloyi naluno, ngu temukowa.

¹³ Noole ingooteto. Anutndo ye kewooloyemo nguya ko teteku ngu, enengombo ye yanggango yunolo, enengo mandeni keyoyi, elo yokutuyelowolo. Yokutuyelootoni, ye nguno ngu, Anut enengombo ingooteku, ngundilo ko tetenggo.

¹⁴ Oo bidodo yendo tetenggoku ngu, ye komo yengo ebe, sanggiliyega, longge sambu damoningga, ngu bidodo yokoya, ye ko nangge teyi.

15-16 Ye ngu komo ngundiya teya ngu, ngulo ngu, ye mete gome nenengo ootoolo, yeno biyomi gula ma oodoni, nguno ngu, ye Anutlo simoongo telo oluwanggo. Nguno ngu, yeno oo biyomi gula nguya kini. Ene oni ye kewooloyemo, ngunonggo mande damoni biyomi telo, endeyootenggo. Ene yengo endeyoyingo damoniye ngu nenengo nangge keyootenggo. Ye ngu Yesuslo Mande Keda Mesalango ngu yolo, gome dowootoyi, ndindi tetoningga ngu, ye mela ngalo oni simoo bale, ngu kewooloyemo ngano oolootenggoku ngu, ye solu himi oolengo suwoo ooleliko oolooteku, ngu ngundilo. Ngulo ngu, Yesus Kristus ko ombuweloyi, naluno ngu, no yengo oni oni tewano. No nguno ingowanoku: No kingo ko telo, yanggangone kingo ma yombuliyowono. Kini, ye Kristuslo mande damoni gome, nguno endeyootoyi, ngu engge gome tunootetelo ingowano.

17 Ene ataga, nondo oo ingootenoku ye nguya ingoyi. Yengo nowoondoyemo hamoo teyinggongga ngu, yengo woolo Anutno yetenggoku ngundilo. Anutndo enengo woolo yeyingo oni, ngulo woolo yeweloyi tetoyi, ngulo ene oni oni telo, ngundilo nangge, ene yengo nowoondoyemo hamoo teyingo nguya, kenolo, oni oni tewolo. Kuli, Anutlo woolo yeyingo oni, ngundo woolo yeweloyi elaya ngu Anutno yewonggori. Gula ngu woolo yeweloyi, ko gula ngu Wayinmbo woolo yeweloyi. Yengo nowoondoyemo hamoo teyingo ngu woolo yeweloyi ngundilo. Rom me oni, ngundo no nuleyi kumootoowe ngu, asa, no dalone ngundo Anutno Wayin woolo yeweloyi,

ngundilo tewa. Ngundilo tetoni ngulo, no mete oni oni tewano. Ngungga ngu ngandilo: no ngu yeya Anutno woolo, ngundilo inolo, ngulo noole oni oni teteto.

¹⁸ Ngulo ngu, ye ngu nododo goboolo oni oni tewato.

Timootilo Mandeni

¹⁹ Ene, Oo Bidodo Sembuli, Yesus ngundo etoni ngu, asa, nalu bodaga nangge yokolo, no Timooti suleyootoowe, yeno oololo, nalu bodaga yeno oodego, ko ngano ombuwa. Ene ko ombulo, ngundo yengo mandeye, ngu nono etoni ingowano. Nguno ngu, nolo nowoondone ngu yengo oni oni ulungga oolengo tewano.

²⁰ Nolo oni gula, Timooti ngundilo kini, ene ngu noya nowoondonali gulanangge. Enengo newende ngu, ye hoolooweyelowelo gome oolengo ingondudu tete.

²¹ No oo ngundilo yeno etenoku, ndawugalo, no oo ngu watayi ngulo: Oni sungo gidalega ngu, enengo oo ngu sobowoowelo nangge ingootenggo. Ene Yesus Kristus, ngulo koni ngu sobowoolo teweloyi, ngulo gome ma ingootenggo. No ngundilo elo ingowono.

²² Ene yendo Timootilo, ngu ingootenggoku ngu, ene oni gome oolengo. Enendo ngu no hooloowenelolo, mande keda gome, ngalo koyi tetelo, simooyembo awa awaye kono hoolooweyelootenggoku, ngundilo.

²³ Nono oo bidodo tunootewaku ngu, ingomukolo ngu, ngu naluno, no ene suleyootoowe, ene yeno, nguno sodedo oolouwa.

²⁴ Nondo ngu hamoo oolengo ingooteno. Oo Bidodo Sembuli, ngundo oole yomosiyootoni ngu, asa, no nguya, nalu bodaga, yeno nguno oolouwanolo ngundilo ingooteno.

Ipaporodayitaslo Mandeni

²⁵ Nondo ngu, no komo Ipaporodayitas, suleyootoowe, yeno nguno oolounilo ingooteno. Ene ngu noolengo dooonayi, ene ngu noya ko go-boolo telo, nguno ene no hooloowenelolo, Kristuslo Mande Keda Mesalango, nguya wesiyolo ewolo. Kuli yendo, yengo ko oni suleyootoyi, nono ombuwolo. Enendo ngu no hooloowenelolo oodoni, asa, no ene suleyootoowe, yeno ko oolouwa.

²⁶ Enengo newende ngu, ye yeyoweloyimbolo hahangelo, elo ooloote. Ndatelo ngulo, yendo ene sayidodo, elo ingootenggoku, mandega ngu ingolo, ngulo ene newende kowuli, ingolo, ooloote.

²⁷ Hamoo, kuli ngu ene sayi telo, kumoowelo tewolo. Ene Anutndo enengo nowoondoyi telo, Ipaporodayitas, yeni, ene mete tewolo. Yo, Anutndo, enengo nowoondoyi teyinolo, no nguya, tenunoote. Anutndo ene yeni mete tewoku, ngu nangge no nguya, kowuli gulado no wilinelowalo ma ingooteno.

²⁸ Ngundilo ngulo, no ene suleyootoowe, yeno nguno oolounilo hahangeteno. Nguno ngu, ye ene ko kenolo, nowoondoye oni oni tetoyi, nguno ngu, nolo kowuline, ngu bodaga imakelo uwa.

²⁹ Ngulo ngu, Oo Bidodo Sembuli, ngu oowooyimo, ye ene yoweloyimbolo nowoondoye oni oni

teyi. Ye ngu komo oni oowooyingga ngundilo, ngulo oowooye bingamiye eya okooyi.

³⁰ Ipaporodayitas ngundo Kristus Yesuslo konimo ngano kumoowelo tewolo. Enendo ngu keda oluweloyiga ngulo ingondudu ulungga ma tewolo. Kini, ene ngu, ko nga yendo ma teweloyi, ngulo ene ngu telo, no hooloowenelolo ngu tewolo.

3

Oni Ene Kristusno Newendemo Hamoo Tewaku Ngu, Ene Oni Gome Nenengo Oolengo

¹ Ye Kristen konebane, no nga mandega nga wenga yokowelo ngandilo eteno. Ye ngu, Oo Bidodo Sembuli, ngulo simoongo, ngulo ngu, ye oni oni teyi. Nondo nga mande oni etuyeloyingombolo, mande ebe ganagana etenggoku, ngulo nondo yengo ko nakangowelo, nowoondone kowuli ma ingooteno. Ndatelo ngulo, nga mandega nga, ngu ye hoolooweyelootoni, enengo mande biyomi etenggoku, yendo ngu kootusina yunowanggo.

² Ye oo ngulo ingondale teyi! Ngu ngandilo: Etuyeloyingo oni ebe ganagana, ngundo ganayelolo etenggo. Ye oni, yengo goweye doongoolo yomosiyowaku ngu, Anut doongeyimo, ngu damoni nenengo, elo ngundilo etenggo. Ngu oni ngundilo etenggoku, ngundo ye ganayelolo, ko biyomi tetoyi, ngulo ye ingondale teyi! Ngu oni, ngu se goki biyomimbo, ye yokitenggoku ngundilo. Ndatelo ngulo, enendo mande etenggoku, ngu ebe ganagana mande nangge. Ngundo ye Kristusno nowoondoyemo

hamoo teyingo, oni simoo bale ingootenggoku, ngu yoyeni hamoo mande yokolo, enengo mande ebe ganagana, ngu nangge, keyowanggo. Ngulo ene ngundilo ingowelo.

³ Yuda onindo goweyi doongoolo yomoosiyoweloyi sunggiga, ngundo ene oni simoo bale etuyelolo, ene Anutlomu. Ene ye enendo mande ebe ganagana etenggoku, ngu ingootoyi, nowoon-doyemo hamoo ma tewelo! Ngu oni, ene goweye doongootoyi ngu, nguno ngu Anutndo oni nenengolo ma ewa. Kini, noole komo Anutlo nowoondonayi hamoo teyingo oni. Noole ko oo tetetoku, ngunonggo Anutndo noole oni nenengolo ma ete. Kini, goweye doongooweloyi sunggi hamoo ngu ngandilo: Noolendo Anutlo Yukanimo, ngu yambo mande telo, Kristus Yesuslo, oowooyi bingami nangge elo okooteto.

⁴ No nguya, no mete damoni oowooyingga telo, ye etuyelowanoku, ngulo oni simoo baledo, kenolo, etenggo. Nga oningga nga ngu, ene oni nenengo nangge, elo ingootenggo. Yo, hamoo, no oo gome oowooyinggado, no hoolooweneloweloyi moole.

⁵ Ngu ngandilo: nolo nalune, kandegula gidembolo kabusagomo ngu, Yudalo tabango oninggado, no gowene doongoolo yomosiyowolo. No osisambaye, Iserel, ngulo nangoni, Beniyaminlo sowe. No ngu Hiburu mande eteno. No ulungga teyingo naluno, no ngu Parisi oni, ngulo mamana mande, ngu hamoo gome keyoyingo oni, tunoote-wono.

⁶ Kuli, no Kristen oni yombuliyeloweloyi koyi, ngu yanggango tewono. Ene oni sungombo nono

mamana mande, nondo keyootenoku, ngulo no wilikonelowonggoku, ngu ene biyomi gula, nono ma kenowonggori.

⁷ Kuli, nondo oo ngu ngundilo elo ingowonoku ngu, ene nolo ingondudune, ngu Anut doongeyimo, ngu nenengo kini. Ngundilo ngulo, ataga, nondo ingondudune kulimi inowonokungga, ngu kootuyinolo, ko Kristuslo ingoyingo yooteno. Ngundilo ngulo, oo ngu bidodomo yowonoku ngu, kingo oo ngundilo tete.

⁸ Ngu hamoo, oo bidodo no kuli, ngundo no hooloowenelowalo ingowonoku, ngu ataga, no mete yokowano. Hamoo oolengo, no oo ngu tewonoku, ngulo no hamoo ingooteno. Kristus Yesus, ngundo nolo, Oo Bidodo Sembuli Sembune, ingowono. Ngundo oo bidodo dagate. Ngunonggo ngu, oo ngu tewonoku ngu, kuli yokowono. Ooku kandangetoowe, ngu kingo oo ngundilo temukootoni, ngulo ngu, Kristuslo damoni yanggango dowoowelo ngulo nangge ingondudu teteno.

⁹ Ngundilo ingowelo, ingondudu telo, no eneya sugi sugi oolootelo. Nondo mamana mande, ngano oni gome nenengo oolengo ootoolo, ngulo mande damoni ngu gome keyolo, oluweloyi nguya kini. Kini, no Kristusno nowoondonemo hamoo tetoni ngu, Anutndo ngu nowoondonemo hamoo teyingongga, nguno ngu, oni gome nenengo oolengolo ewa.

¹⁰ No ngu Kristuslo hamoo oolengo ingoweloyi ingootenoku, ngulo no enengo damoni, no mete watayi, ingowelo teteno. No ingowono, Kristus melenonggo, ko, keda ootookooweloyi

nalu, nguno enengo yanggangoni yowoku ngu, nondo oo ngundilo, ngu yowelo ingooteno. No ataga, Kristusdodo ko goboolo telo, ngulo enendo noolengo ogingoyingo, koolowoowoku, no nguya, ngundilo koolowoowelo ingooteno. Yo, onindo nowoondone hamoo teyingo, ngulo nuleyi kumooweloyingga ngu, no ngulo, nguya meyeteno.

¹¹ Yo, nondo kumoowanoku, naluno ngu, nondo ngundilo ingooteno. Anutndo ene mete noyeni, ko keda tewanolu ingooteno.

Polndo Yanggango Oolengo Kendutelo Oolouwolo

¹² Nondo ngandilo ma ingowono. Nondo ngu kuli Kristuslo mande damoni, ngu bidodo yowonolo ingolo, no komo mete bidodo tetenolo ingootenoku, ngu kini. Kini, no suwoo suwoo Kristuslo mandeni damoni nenengongga, nondo ngu yowelo, ngulo no tewootewoon-gooteno. Ngundilo ngulo, Kristus Yesus, enengombo no kuli sunggi yenunowoku, ngulo no ngundilo ingooteno. Kristusndo, nono oo tetoni tunooteweloyiku ngu, kootusina, bidodo nono tetoni tunootewalo ingooteno.

¹³ Ye Kristen konebane, nondo ngu enengo mande damoningga, ngu kuli yomukowonolo ma ingooteno. Ene, no oo gulananggembolo ingooteno. No oo koleteyingo yowonoku, ngu bidodobo, kuli kapengoyelo, no oo kootusina, Kristusndo oo nunoweloyi, ngulo koyi yanggango teteno.

¹⁴ Anutndo no Kristus Yesuslo, elo negonelowoku ngu, enengo damoni, gome nenengongga ngu, no tewoongolo keyolo, nguno

ngu, no ko yanggango telo, enengo damoni, ngu nangge, keyolo, yade yade oololo, Anut enengombo noyolo, Sambo endemo oolelo, enengomboya oluwalo.

¹⁵ Noole Kristen oni simoo bale, onendo Anutlo damoni nenengo teweloyi, ngu gome watayi ngu, noole ngu damoningga, ngu nangge, keyolo oluwato. Ene ye ingondudu sungo gula moole tetoni ngu, Anutndo ngu yowoolengootoni, ye gome kenolo, tunoo ingowanggo.

¹⁶ Ene noole mande ataga, yootetokungga nga, ngu komo gome dowoolo keyolo, yade yade oololo, noolengo damoninaye, ngu nenengo oolengo tunootetoni, nguno ngu kinitewa.

¹⁷ Ye Kristen konebane, ye bidodo, ngu komo nolo mande damonine, nga kenoya, ngundiya nangge teya keyoyi! Ye, Pilipayi Kristen oni simoo bale gidalega, ngundo Kristuslo damoni, ngu gome keyootoyi ngu kenoya, ko nondo damonine tetoowe, yeno tunootewoku, ngu naluno, no yeya oluwonokuno, ye komo noolengo damoninayi, ngu gome kenoya, ngu nangge keyowanggo.

¹⁸ Nalu oowooyingga no yeno ewono. Ngu oni onendo, ngundilo etenggo. Noole Kristen oni elo etoyi, ene enengo endeyoyingo, ngu biyomi oolengo nangge, elo ewono. Ngu oni, ngulo endeyoyingo biyomiye ngu, oni gidalegano tunoo etuyeloyingo, ngu ene Kristuslo me oni. Ngundilo oni, ngu Kristusndo, enengo mbumbuwa andangeyunowoku, ngulo nowoondoyi, ma tetenggo. Ngundilo ngulo, sendo solewelo tetoni, no ko yeno eteno. Ngano ngu, oni oowooyingga oolengo, ngu Kristuslo me oni oolootenggo.

Yo, ene suwoo suwoo mbumbuwadodo tetoyi, nguno ngu, ene oni gidalega tunoo etuyelolo, ene Kristuslo mande hamoo ngu ma keyootenggo.

¹⁹ Ngundilo oni ngu, ene Setanlo ende biy-omi nguno ulo, suwoo suwoo oonatewanggo. Ngu oni ngu Anut enengombo elo oo tetoni tunooteweloyi, ngu ma tetenggo. Kini, ene enengo goweye, ngulo oni oni teweloyim, ngu nangge tetenggo. Ene ngundilo oo mande damoni biyomi oowooyingga tewonggoku, ngulo oni gidalegaya, mande mande oowooyingga elo, ene ngulo oyumo kini. Ene, mela ngalo, oo nggilinggala, ngulo nangge ingootenggo.

²⁰ Ngundilo ngulo, ene noolengo ende hamoo, ngu Anutndo Sambo endega oolooteku ngu, nguno noolengo ingondudunayi oolooteku ngu! Noolengo, Oo Bidodo Sembuli Ulungga, Yesus Kristus, ngundo endega yokolo, melako ngano ombulo, ngu noole ko yoyowa. Ngundilo ngulo, noole enengo ko ombuweloyi, naluningga, ngulo noole hahangelo sobowoowato.

²¹ Ngu naluno nguno, ombutoni, enengombo oo bidodo Sembuli telo, sobowoolo ootoolo, ngunonggo, ene noole gowenayi biyomingga nga, ngulo yanggango kini, nga tetoni, ngu Kristus, enengo goweyi ngundilo dulidalinidodo tunootewa. Enengombo ngu yanggangododo telo, ngunonggo, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, enengombo oo bidodo yeni, enengo keyi damonimo ombuwa.

4

Oni Ene Komo Nowoondoye Goboolo Yelo, Oni

Oni Telo, Ingondudu Gome Metemi Yootenggo

¹ Ariya, ye Kristen oni konebane, nondo yengo nowoondoyi telo, nowoondone ye yunooteno. Nondo yengo suwoo suwoo oni oni yunootowe, ye nolo kone teyingo, ngu digi beye uliyoweloyi ngundilo. No mande gidalega yeno ewelo. Ngu mande bidodo, nga yeno nakangowonoku, ye komo ngu oo ngu gome ingoya keyoyi. Ngundilo nangge, ye komo Oo Bidodo Sembuli Ulungga nguno yanggango dikayilo ngulo eteno.

² Yuwodiya ko Sinitiki, yali bale elaga, no mande bodaga yalino ewelo. Yali ngu, Oo Bidodo Sembuli Sembunayi, enengo namboni elaga, bine? Mete yali, ngu Oo Bidodo Sembuli Ulungga, nguno yanggango dikaya, nguno ingonduduyali ko nowoondoyali gulanangge go-boolo yeli.

³ Ge, Sudayigos, ge oni gidalegaya, ko go-boolo teweloyi gome ingoote. Ngulo ngu, no geno sumoo eteno. Gedo bale elayaga, nguno oolouya, hoolooweyelootooga, ko siyeli, elo sumoo gunooteno. Enendo ngu ene noya mande keda gome, ngalo nododo goboolo dikalo, ko tewooto. Ngundilo nangge, elayaga, ngu Kelemen, ko, oni gidalega nguya, ko telo, enengo bidodo, nolo ko goboolo nguya tewonggori. Ngu oni ngu bidodo enengo oowooye ngu suwoo suwoo keda oluweloyi bukga, nguno ooloote.

⁴ Suwoo suwoo ngu, ye komo oni oni teyi! Ndawugalo ngulo, ye, ngu Oo Bidodo Sembuli, ngulomu nangge. Nguno ngu, nondo ko eteno. Ye ngu komo oni oni teyi!

⁵ Oni bidodobo ngu, ene komo yengo in-

gootenggo. Ye oni imakeyingo ayibiyi oni oolootenggolo ingootenggo. Ye komo meyelo, oni gidalegalo mande damoni etenggoku, ngu gome gome wilikolo ingowanggo. Ye oo ngu teyi, ndatelo ngulo, Oo Bidodo Sembuli, ngu nooleno ko ombuweloyi naluno nguno, ngu namoko oolote.

⁶ Ye oo gulalo gulalo ingondudu ulungga ma telo, nowoondoye biyomi ma ingowelo. Kini, oo bidodo ngu, ye komo Anutno oo ngulo etenggo. Ye oo gula gulalo wenonolo kowuli oowooyingga, yolo, oolootenggoku ngu, ariya, Anutndo oo ngu hoolooweyeloni, elo ngu sumoo eya yemboongeyi. Ye oo ngundilo yemboongetoyi, ye komo eneno esetetoyi, Anutndo, yeno oo hoolooweyelolo, oo yunoweloyiga, ngulo eseteyi.

⁷ Oni simoo bale, ngundo Anutlo imakeyingoni ayibini damoni, enengo oni yunooteku, ngu gome watayi kini. Yo, Anutndo yengo nowoondoye imakeyingo yeni, ngundo yengo ingondudu ulungga, ngulo nowoondoye biyomi yetoni, kowuli ingootenggoku, ngundo ye ma soboyelowa. Kini, ye Yesus Kristus nowoondoyemo hamoo telo, eneno ingootoyi ngu, asa, nowoondoye imakelo ngu, biyomi ko ma yowa.

⁸ Ye Kristen konebane, nalu bidodomo nga oo ngalo ingoyingo yoyi. Ngu ngandilo: mande damoni bidodo hamoo oolengo, ko ingondudu gome, damoni gome nenengo teyingo; Anut doongeyimo, oo biyomi gula kini; oo gome oolengo nangge; oo ngu mete bingami okooweloyi mete; asa, ngu ingolo, ngu nangge, gome dowooyi.

⁹ Mande damoni bidodo nondo yeno elo etuyelootoowe, kuli yowonggoku ngu, ko nolo mandene ingolo, damonine ngu kenolo, ingowonggoku nguya, ngu ye komo ngu bidodomo ngundiya teyi. Ye ngundilo tetoyi ngu, asa, Anutlo imakeyingo damoni, ngu yunootoni, yeya oluwa.

*Pilipayi Onindo Oo Kingo Duwoo Soweyootoyi,
Ngulo Pol Oni Oni Tewolo*

¹⁰ Ataga yendo nolo ingolo, nowoondone ko yokutuwootoyi, ngulo ngu, no oni oni oolengo telo, ngulo no Oo Bidodo Sembuliga nguno es-eteteno. Hamoo, kulimi, ngu ye nolo ingondudu tewonggoku, ene ye, yowoko oluwonggokuno, ngulo ye no oowooyingga hoolooweneloweloyi, ye ereremo kini.

¹¹ No yeya ngandilo oo ngalo ma ewono. No oo gulalo wenonoyingo telo, ngulo no ma ewono. Kini, no kuli ingootenoku ngu, oo gula, nono ombuwaku ngu, no ngulo ma boguwoowano. Ngu mete nangge.

¹² Nalu gidalegano, no owoolongo oni oode, no nalu gidegano, oo oowooyingga oolengo yolo, dowoowono. Nondo ngano oode, ngundi musiyo gulano oode bine, nowoondone ngu imakeyingo nangge, ngulo no kuli watayi. Ngundilo ngulo, nalu gulano, no oowali ulungga neweloyi, ngu ingolo ngu, ngundi nalu gulano, no oowalilo nguya, kumoolo bine; nalu gulano, no oo ulungga dowooweloyi ngu, ngundi nalu gulano ngu oolo wenonoweloyi nono tunootetoni ngu, asa, ngu bidodo mete nangge, elo ingooteno.

¹³ Ngulo ngu, no, Kristus yanggangonimo, no oo bidodo mete temukooteno.

¹⁴ Ene yendo komo ngu damoni gome oolengo telo, ye nododo goboolo dikalo, no hooloowenelolo kowuli, koolowoowonggori.

¹⁵ Ye Pilipayi oni simoo bale, ye yengombo ngu ngandiya watayi teyi. Kulimi ngu, no damoni yelo, mande keda gome mesalangongga, nga elo etuyelowonoku, no Masedoniya mela yokowonomu, ngu naluno ngu, ye Kristen simoo bale, yendo nangge nododo, goboolo dikalo, nowoondoyi teweloyi damoningga ngu tewonggori. Ye ngundilo telo, ngunonggo ye oo kingo digi tuwoo no nunowonggoku, no elo ingowono.

¹⁶ Yo, no Tesalonayika melako oluwonoku, ngu nalunggano nguya, yendo nangge nalu oowooyingga, no digibo hooloowenelolo no nunowonggori.

¹⁷ Yendo ye oo kingo duwoo gidalega no nunoyi, ngulo elo ma ingooteno. Kini, nondo ngandilo ingowono: Yengo damoniye gome, ngundo Anut doongeyimo, ngu komo engge gome oolengo tunooteni, ngulo hamoo Anutndo oo ulungga yeno gumi yunowa, ngu elo ingowelo ingooteno.

¹⁸ Yendo digi kingo, Ipaporodayitasno, suleyowonggoku ngu, no logoyimo ulungga oolengo no daganelowoku ngu yowono. Anutndo ye digi beye soweyolo kingo nunoyingo ngulo oni oni telo, ngundilo, woolo ndindingo gome metemi Yuda onindo eneno teyingomu, ngulo nguya ene gome ingoote.

¹⁹ Nolo Anutga ngu, ene oo bidodo, ngulo Sembuli Sembunayi. Yengo Kristus Yesuslo nowoon-

doyemo goboolo siyeyingomu, ngunonggo yendo oolo wenonootenggoku, Anutndo oo yunowa.

²⁰ Anut noolengo awanayi, noolendo suwoo suwoo enengo oowooyi bingami okoowato. Ngu hamoo oolengo.

Kambayeloyingo Mande

²¹ Nondo ngu Kristus Yesuslo oni simoo bale bidodo kambayelolo eteno. Ye Kristen oni konebane, nododo goboolo oolootetoku, ngudodo ye kambayelolo etenggo.

²² Anutlo oni simoo bale ngu bidodo ye kambayelolo etenggoku, ngu gidalega ngu mela ngalo oo sobosobo oni oowooyi Sisa ngulo yano ko tetenggoku, ngundo nguya yengo kambayelolo mande nga soweyootenggo.

²³ Nondo Anutno yemboongeteno. Oo Bidodo Sembuli, Yesus Kristus, gengo sumangengge ngu ene yunoya, goboolo ootooya, yanggango yunoni, ngundilo elo yemboongewono.

Anutlo Sumange Mande Keda
The New Testament in the Karo Dialect of the Rawa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Karo long Niugini

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karo (Rawa) (Rawa)

Dialect: Karo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

7f046ea9-a034-5c64-a5df-39d92fed8ae7